Русинськый Світ • 2014 • Ruszin Világ

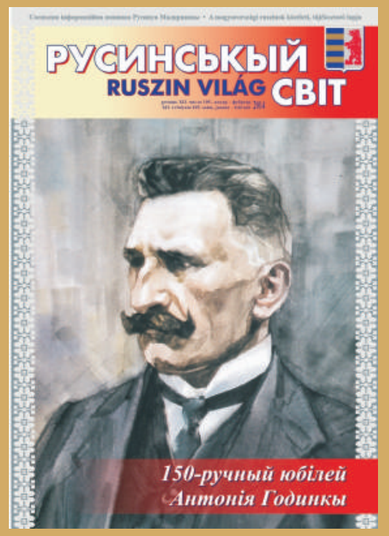

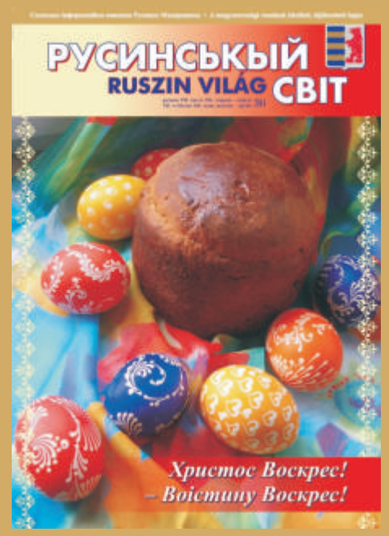

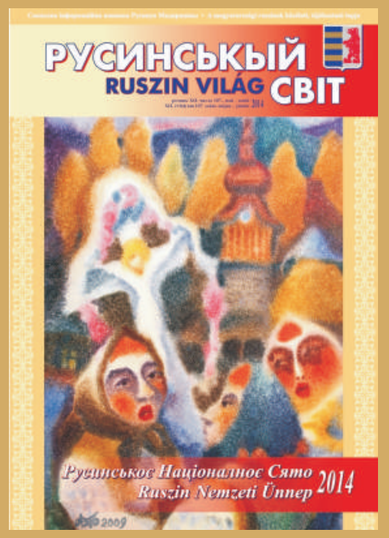

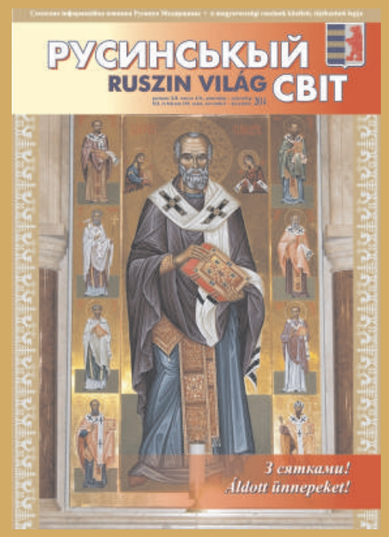

На обкладці
образ Сятого Миколая з іконостатса Ґрекокатолицькуй Єпископськуй церьковли у Нїредьгазї (робота Томаша Шереша)

Сосполна інформаційна новинка Русинув Мадярщины • A magyarországi ruszinok közéleti, tájékoztató lapja

РУСИНСЬКЫЙ RUSZIN VILÁG СВІТ

рочник XII. число 110., новембер – децембер
XII. évfolyam 110. szám, november – december 2014

З сяткамі!
Áldott ünnepeket!

Курта кроника

Новембер

16.: Депутатськый корпус Русинського Національного Самосправованя Еделейня у Авлї містного Културного Центра отворив выставку **„Бетлегемы Еделейня и околиць”,** у керетох котруй представленї бетлегемы, зроблені Ґрекокатолицькыма парохіями сел Фелшёвадасі, Купа, Еделейнь, Ґадна, Сірма, Сірмабешенё, Еделейнськов Захоронков „Заступа”, а также еделейнськыма бывателями.

16: У Національнум Театрі была представлена игра ***„Воззваное Пудкарпатя, по сесь и по тот бук Перелазув”.*** У історії мадярського театралного умілства народного танця первый раз представили у керетох антології таркасту и богату культуру бываучых у Пудкарпатю народув: Мадярув, Русинув, Румынув, Циґанув, Жидув.

17.: В Ужгородї на теріторії Пудкарпатського областного кліничного шпіталю имени Андрія Новака быв **отвореный бюст професора Др. Александера Фединця** (1897-1987). У тот же час у

музейови шпіталю была презентована дочасна выставка, котра представлять фаховоє дїятельство познатого дохтора.

18-19.: Общество Релиґіозного Образованя (ОРО) и Інстітут Народного Образованя (ІНО) у пейчськум Катедралнум музейови орґанізовало двадцнёву конференцію пуд тітулом ***„Народноє образованя и меценашество”***.

20.: Пуд орґанізаціёв Будапештського Столичного Русинського Національного Самосправованя у Терезварошськум Културнум Центрі на улиці Ётвёша 10. тримали музыкалный **вечар памняти Тібора Боніславського**, у проґрамі котрого выступали квартет Антонія Годинкы, співачка Анна Ляхович и музыкант на тароґато Александер Щур.

28.: Пуд орґанізаціёв **Общества „ТОТАЛ АРТ”** у керетох тримлючуй из мая місяця акції „Пейчська Національна Панорама” представили выставку „**Жывот Русинув Мадярщины у Пейчі**”, котра тримала од 28. новембра до 5. децембра. Выставку отворив статс-секретарь Міністерії Людськых Ресурсув з вопросув культуры др. Петер Гоппал. Русинськый національный посланик Парламента Віра Ґіріц інформовала притомных за многовікову сполну мадярсько-русинську історію и дїятельство русинськуй сполности Мадярщины.

Децембер

1.: Русинськоє Самосправованя Вароша Мішколца тримало общоє **засїданя и слуханя**.

3.: Пуд патронатом статс-секретаря з вопросув релиґійных, національных и цівілных сосполных капчань Міністерії Людськых Ресурсув **Мікловша Шолтийса** у Шаторолйоуйгелю тримали **XX. Інтеретнічну Стрічу Національных Самосправовань.**

7.: На честь Національного Сята пуд орґанізаціёв Інстітута Національного Образованя у авлї Будайського Віґадов тримали престіжный Національный Ґалаконцерт-2014, на котрум віце статс-секретарь Міністерії Людськых Ресурсув з вопросув релиґійных, національных и цівілных сосполных капчань **др. Імре Деак** передав памнятнї знакы **„PRO CULTURA MINORITATUM HUNGARIAE”** (За культуру меншын Мадярщины).

13.: Нїредьгазькоє РНС у будовлї Нїредьгазькуй Высшуй Школы тримало акцію **”Руздвяный наструй”**.

14: Русинська и полська сполности Еделейня довєдна тримали **руздвяноє сято**, на котрум были притомнї 150 чоловік. На празднику зучастнив ся новтарош варошського уряда Йожеф Варташ.

15.: Реґіоналноє Русинськоє Самосправованя областї Боршод-Абов-Земплин тримало сполноє слуханя. Потому у авлї Областнуй Адміністрації одбыв ся праздничный руздвяный концерт.

17.: Президент Мадярщины Янош Адер у палатї Шандора **принимав парламентськых національных посланикув и предсїдателюв Вседержавных Самосправовань**.

18.: У праздничных керетох у Пештськум Віґадови міністер Золтан Балоґ и статс-секретарь Міністерії Людськых Ресурсув Мікловш Шолтийс передали **Національнї Премії-2014**.

18.: На честь Національного Сята у авлї Мішколцськуй Мерії вручили **премії за вызначну роботу в інтересох національностюв**. Русинськоє самосправованя на премію рекомендовало др. Ендре Борі.

20.: Будапештськоє Столичноє Національноє Самосправованя орґанізовало **вечар памняти Андрея Бровдія**, на котрум Андраш Бровді младшый представыв жывот первого премєр-міністра Пукарпатя.

„Днесь родив ся про вас Спаситель, котрый є Христос!”

(Луки: 2, 11.)

Межи авторув євангелиюв, ипен євангеліста Сятый Лука з тонков выграненостёв указує роженя Исуса Христа. На самый перед представлять Го, ги історичну личность. Його роженя стало ся у час царя Авґуста и иных вазалув. Лука описує тишыну Назарета и ґвалт у Бетлегемі по вуголошеню царського указа. Роженя Великого Короля сопроводили небеснї знакы и бетлегемськоє вунищеня дїтвачат. Каждый додавать дашто ку сюм событію. Небеса – звізду, а Ірод стає у своюй околности ищи майбруталным и майревнивым правителём. Вун траур и буль низвергає на своїх пудданых. Сын Божый своїм роженём пише історію, преобразовує людськї сердця. Ко Го принимать, тот „Стане сыном божым...” /Йоан: 1./ Перві преобразованї сердця били ся у грудёх Марії и Йосифа. Они самоодданно служыли своюй дїтинї Исусу, и тримлючи Го на своїх рукох, обнимали Сына Божого. Окрем чуств у них суть и знаня: воістину Вун є Сыном Божым. Обниманя сёго Дїтвачати суть у майбулшуй мірі інтімным поклоненём. З радостнов новинов, донесенов ангелами, уже пастырі и мудрецї, котрі рушили у путь, найшли Вічного Бога. Вєдно из дарами, принесеныма до ясел, они и себе оддали Господови!

У євангельськум писаню читаєме, же по тому, як пастырі и мудрецї пушли гет, історичный фірганок не спустив ся, а дїйствованя продовжать ся у людёх, котрі глядавуть и находять Христа. В уявленёх читавучых и слухавучых євангеліє вірникув ожывать бетлегемська історія. Через новоє прожываня сёго дїйства у нас наново рождає ся Христос. Бог через притомность Христа одстранять старого чоловіка из його старыма звычаями и создає нового чоловіка – подобного Господови свойов правдивостёв и сятостёв сотвореня. Чоловік, ги Марія и Йосиф, носить на рукох свого Месіаша. Вун поклонять ся йому, ги ангелы, и чудує ся из Сына Божого, ги пастырі и мудрецї.

Най на Крачун 2014. рока у сердцю каждого чоловіка народить ся Исус Христос! Заповнявуча вшытко господня притомность най понукать наші сердця на поклоненя и благодать, на мир и взаимноє честованя.

Посланик Парламента Віра Ґіріц, предсїдатель Вседержавного Русинського Самосправованя Віктор Крамаренко, и вшыткі члены депутатського корпуса про каждого Честованого Читателя на Руздво Христовоє вінчувуть мира, щастя и здоровля, а у Новому Роцї великого успіха и здобытя!

о. Мігаль Янош Соноцькый

Осення сесія Парламента зачала ся 15. септембра с. р. пленарным засїданём, а потому продовжыла ся бесїдов премєр-міністра Віктора Орбана 13. октовбра, по дватыжнёвуй вакації, котра была перед выборами до містных орґанув самосправованъ 2014. рока.

За минувшый період Парламентськый Комітет Націоналностюв Мадярщины пудготовив много предложень за внесеня у проект централного буджета Мадярщины на 2015. рук, з цїлёв примноженя фінансового пудпорованя реґіоналных и вседержавных самосправованъ и утримованых нима інституцій и цівілных орґанізацій. На засїданёх Комітета зучастнили ся статс-секретарь з вопросув реґулації ґаздувського жывота Міністерії Націоналнуй Економікы Бейла Ґлаттфелдер, статс-секретарь з вопросув реліґії, націоналностюв и цівілного сосполства Міністерії Трудовых Ресурсув Мікловш Шолтийс, заміститель держтайника з вопросув реліґії, націоналностюв и цівілного сосполства Міністерії Трудовых Ресурсув Др. Імре Деак.

Комітет Націоналностюв Мадярщины активно ся зучастнив у обговорёваню законопроекта за цетралный буджет Мадярщины на 2015. рук и у выступох його члены представляли позіції комітета одноосно сёго важного вопроса.

Комітет у дакулькох засїдань ставив на днёвый шор обговореня внесеня правок односно частей за націоналности Закона CXC. За сполноє хованя од 2011. рока. На єдному из засїдань нашым гостём была Юдіт Чугане Др. Берталан, статс-секретарь з вопросув сполного хованя Міністерії Трудовых Ресурсув, котра проявила великый інтерес ку пуднятым вопросум и дала Комітетови много хосенную інформації.

Паралелно из внесенём правок до законув За централный буджет на 2015. рук и CXC. За націоналноє сполноє хованя од 2011. рока розроблявуть ся также зміны до Закона CLXXIX. За права націоналностюв од 2011. рока.

Предсїдатель Мадярськуй Націоналнуй Групы Межипарламентського Союза інформовав членув комітета націоналностюв за то, же вопрос за зучастненя посланикув у роботї Межипарламентського Союза уже рішив ся: Ґіріц Віра, Посланик Русинув буде участвовати у роботї Мадярсько-Словацькуй Комісії.

Віра Ґіріц,
посланик од Русинув у Мадярськум Парламантї

Выборы: постфактум

У минулум числї нашуй новинкы інформовали сьме нашых читателюв за резултаты выборув депутатув до націоналных самосправованъ 2014. рока. У дануй публикації любили бы сьме проаналізовати поєднї появы, котрі сьме замерьковали у період пудготовкы выборув и выборчуй кампанії. Уже у період выдвиженя кандідатув поєднї русинськї цівілні орґанізації, котрі довгі рокы находили ся у глибокум летарґічнум снови, з нечеканым ентузіазмом напали на нич не пудозрівавучых избирателюв з неправдивыма обіцянками и часто пудкупом пробовали нарадити їх на реґістрацію у лішту націоналных избирателюв. Стало очевидным, же у даякых поселенёх, де за резултатами списаня обывательства 2011. рока число Русинув не досягло 25 чоловік, и согласно з сїм не были выписанї выборы націоналных депутатув, число Русинув у період реґістрації, дагде за пару годин до ёго затвореня дуже інтензівно, даколи и у десять раз выросло! Сякі експеріменты лем у дакулькох населеных пунктох мали даякый успіх, айбо явка на сякых избиратєльных участкох оказала ся дуже низьков.

Пуд час избирательнуй кампанії многі цівілнї орґанізації выдвигали реґіоналнї и вседержавнї лішты. Єдна з сякых, называвучи себе «майрусинськов» орґанізаціёв, в інтересох добытя побіды, не жалївучи ани сил, ани часа, часто метали свої летучкы у поштову ладу тых избирателюв, котрі заказали хоснованя їх особных данных у цїлёх выборчуй кампанії. Написанї на папірёви обіцянкы нияк раз не отповідали устно голошеным «проґрамом», котрі у многых програвшых выборы цівілных орґанізаціёх были слїдно ідентичныма: продай резіденції на улиці Дярмат (!!!), затвореня музея и бібліотекы, выповідь сотрудникув, закрытя новинкы «Русинськый Світ» – сяку «будучность» судили нам орґанізації, котрі уже цїлоє десятилїтя кваліфікувуть ся на роздїленю русинського сполства и дялазованя порядных люди, а также дїйствувуть вылучно у властных інтересох. Русинська сполность Мадярщины на выборох депутатув до націоналных самосправованъ 2014. рока уже четвертый раз спокуйно и єднозначно, з явков близько 72%, мудро зробила свуй выбор за состав депутатськых корпусув містных, реґіоналных и вседержавного русинського самосправованя.

Віктор Крамаренко,
предсїдатель ВРС

Посланя мученичества єпископа Александера Хіры
(1897-1983)
„Мы єсьме люде, котрі вірувуть у будучность”

Часть II.

Изгнаный из отцюзнины єпископ Александер Хіра 27. януара 1957. рока прибыв у Караґанду про тото, жебы одбывати пятьручну кару. На первых місяцёх його принимали у своюй земниці Галичане. Айбо наколи караґандинські нїмці дузнали ся за перфектноє знатя «патером Александером» нїмецького языка, тогды попросили го стати їх духовным отцём. Андреас Герман принимав отця Хіру у самостойно побудовануй хыжи, што у 1950-тї рокы стрічало ся доста рідко. Тадь булша часть изгнаникув тогды ищи лем лопатов нарабляли, тїснили ся по землянкох, и не многі мали можность самому бывати у два-комнатнуй хыжі.

Жыючі в Караґандї сященикы, котрі мали лаґерну минувшыну, у сякых малых хыжкох тримали тайнї Службы Божі, дїлячи межи собов районы вароша за містом бываня. Галичанські и русинські ґрекокатоликы мали многых сякых тайных пастырюв, а у нїмецькых римокатоликув стрічали ся рідко. Ипен зато отець Александер служыв вірникум у районї Майкодук, котрый містный народ називав Берліном. Айбо у тот же час навщивляв и галичанські ґрекокатолицькі общины, котрі, подобно ку нїмецькым, зберали ся тайно, пуд покровом ночи, у домі дакуй фамілії. Літурґії на нїмецькум и церковнославянськум языкох навщивляли также полські и литовські католикы.

Межи изгнаных католикув ипен зато Караґанда стала сімволом. Слава за ту служащых католицькых сященикув пощирёвала ся далеко. На конець 1950-ых рокув шереґы изгнаных нїмецькых католикув из цїлуй Сібірії ишли у Караґанду, обы повінчати ся, покрестити дїти, вадь дати їх на первоє причастя.

Коло того засїдкы, переслїдованя, выслухы и ночнї рейды КҐБ не застановляли ся. На отця Александера не раз нападали на улиці и побили. У конфіденційнуй и цімборськуй переписці за сякі інціденты нич не росказовав, а писав лем за все майбулш и майбулш проявлявучу ся межи многых тортур жаданя: „Най бы дав добрый Господь, обы моя лебіжа співанка стала прощанём Сятого Павла: „праведну войну одвоёвав єм, віру сохранив єм...”

По отбытю пятьручного заятя, подля ёго кореспонденції, скорше ушыткого 1963. рока, отець Александер попробовав быв вернути ся дому. Айбо аґенты КҐБ уже чекали го на летіщу и нараз завернули го назад. Айбо вірный слуга Божый сяку смутну сітуацію описав слїдувучым кіпом: „Йся нова гидота не вуведе ня из себе. Ибо сякоє вже стає ся не первый и не послїднїй раз! Ко знає, які жестокі планы ищи плетуть ся проти мене?!.. Прошу, най Господь Бог прийме йсе за жертву за моїх родичув, на груб котрых не муг єм потрафити”. Очевидну буль вун знав побороти воістину твердов віров: „Знаву, же йсе вшыткоє лем межичас. Мы сьме люде, котрі вірувуть у будучность. Про нас и смерть є єдным из ангелув Божых, котрый проводить нас до Того, з Кым булше ниґда не треба розлучати ся, и навікы злучить нас из тыма, з кым розлучили сьме ся. Я уже изясь є у Нёго, Вун є у мене. А у нас можуть стрітити ся ушыткі, кого любиме, и ко думать за нас. Мы їме з єдної мискы. Из Господом нашым сьме єдно тїло и єдина душа.”

Сяк „варош изгнаных” став кунцёвым домом отця Александера. Тогды уже братанич высше споминаного Андреаса Германа, Йозеф Герман добудовав до хыжи комнату про сященика, у котруй о. Александер Хіра поселив ся десь межи 1962-63 роком. Ги член сюй фамілії о. Александер прожыв ту слїдувучі двадцять рокув.

А з кунця 1960-ых рокув наконець змуг вернути ся у своє любимоє Пудкарпатя, дякувучи медичному документови на потребность лїченя, котрый ся прирівнёвав ку урядовому доволеню на путованя, выданому ужгородськым професором Александером Фединцём. Тайный єпископ лем пуд строгов конспіраціёв муг стрічати ся из своїма сящениками, жебы наставляти и пудбодряти їх, а также высячовати новых сященикув. Пудготовков обрядув вусячованя занимали ся в Ужгородї Др. Елемейр Ортутаї и Йосиф Головач. Тайный єпископ и у старшум возрастї, по вусямдесятцї, два-три раз на рук знав перейти пять тысяч кілометрув из Караґанды до Ужгорода, жебы межи высяченём новых сященикув вусятив ищи трёх своїх наступникув, застачавучи сякым кіпом будучность пригнобленуй и затоптануй у землю Мукачовськуй Ґрекокатолицькуй єпархії.

Из написаного ку своїм цімборум-сященикум єпархії 15. мая 1980. рока письма выплывать, же множество трудностюв изгнанія и лаґерюв о. Александер принюс у жертву во имня зламленых, што перейшли у православіє сященикув: „З Божов помочов обіцяву, же вутерплю примусові роботы, и доброволно лишу ся ту у изгнаню, лем прошу Господа, обы послав заблудившым моїм братюм и ученикум прощеня и покаяня".

Непозеравучи на красні рокы и вшелиякі злї умыслы совєтськуй власти, о. Александер у Азії, котра стала ёго другов отцюзнинов, чим дале май розшырёвав кругы свого служеня: „все быв у путёви... откончовав літурґії у рузных варошох и селох" – пише даколишнїй його ученик, Йозеф Верт, днешнїй апостолськый адміністратор западно-сібірськых католикув латинського обряда, ординаріус Новосібірськуй Апостолськуй Адміністрації Преображенія Христа. О. Александер взяв на ся ищи и пастырьство жыючых у Западнуй Сібірії нїмецькых вірникув. Вун маймало раз на рук візітовав у малї села Омськуй области Гофнуґштал и Марґінау, котрі находили ся майже за тысячу кілометрув. Не вылучено, же за нїмецькі поселеня у реґіонї сященик дознав ся ищи у омськум робочум лаґерї. Сякым кіпом, пастырьство у молодости русинськых и не лем русинськых банясув иншакых націоналностюв у Южнуй Франції, дустало своє продовженя у постаршому возрастї. По вусямдесятцї отець Александер з не меншым ентузіазмом путовав у свої місії.

У послїднї рокы жывота сердце о. Александера радовало ся, ибо дякувучи настойчивости караґандинськых вірникув, в резултатї плодотворного труда и достигнутых державных дозволув, на Руздво 1978. рока вун дустав можность осятити майкодукський храм Сятого Йосифа, котрый став містом віроісповіданя нїмецькых и украинських, полськых и литовськых вірникув.

Довгу и выдержливу службу оцїнив и Сятый Престол. 16. януара 1982. рока папа Йоан Павел II. у довгуй телеґрамі прислав на честь 85.-ручного юбілея о. Александеру апостолськоє благословеня и привітствованя.

Плодотворный жывот сященика кончив ся 26. мая 1983. рока у караґандинськум изгнаню. Єпископ Александер Хіра умер од рака плюц у славі чоловіка, што исповідовав сятый жывот. Наперекор державному заказови в послїднїй путь „патера Александера" проводжали пятнадцятеро сященикув и многотысячна ґлота люди.

Майдостовірным свідченём были доимавучі слова правлячого панахиду православного сященика: „Знаву и видїв єм, же патер Александер быв сятым чоловіком и сятым сящеником. Кедь бы вшыткі сьме были сякыма, ги вун, на світї всягды были бы мир и любов".

Маріанна Рішко

Товмачила: Рената Романюк

Наші юбіланты Jubilánsok

Днесь даєме законченя матеріала за славного витязя Мікловша Козму, котрый сьме зачали у пережум числї новинкы. Туй є поміщена друга часть інтервю з руководителём Пудкарпатя в осени 1940. рока, пудготовленого и напечатаного у календарёви «Гандя» його тогдашнїм редактором Евгенійом Ґабріелом (подаєме языком оріґінала – Ред.)

Мои браты — продолжалъ регентскій комиссарь — ходили до реметянской народной школы. Памятаю добре, что съ реметянскими хлопцями были мы дуже добрыми пріятелями а организовали мы еще и банду. И нынѣ памятаю еще на имена вояковъ нашой малой банды: Йосифъ Тегелъ, Тимко, сынъ грек. кат. учителя Шолтесъ, два хлопцѣ Бешшеньеи, Дароцій, одинъ Иванчукъ и многи инши...

Были мы все разомъ, разомъ гуляли, ходили и такъ спозналъ я прекрасни сумовити пѣсни руського народа и его языкъ. На жаль довгое отсутствіе ослабило мое знаня руського языка, але повтореніе легко иде, бо жіютъ у моей души дѣтски спомины и одно слово пригадуе мнѣ другое.

Наши родители, котори Подкарпатья правѣ такъ любили, якъ мы, уможливили намъ, чтобы мы спознали цѣлу околицу. Екскузіи до Вульшинокъ и на Полонину Руну были только близькими прогульками, бо переходили мы цѣлу границу, долину Ужа и Латорици правѣ такъ, якъ долину вышней Тисы.

Отецъ нашъ видѣлъ нашу любовь до природы и далъ намъ полну свободу. Коли только было можно, ходили мы по лѣсу, пріятельовали съ деревами, корчами и людьми, которыхъ наше дѣточое сердце доразъ полюбило. Познали мы звычаи, казки руського народа и искренно жаловали мы ихъ за ихъ бѣдность.

Коли я сталъ министромъ внутренныхъ дѣлъ, пригадавши себѣ нищету, котору видѣлъ еще въ своемъ дѣтствѣ на руській земли, первою точкою моей политичной чинности поставилъ я соціяльну працу.

Дѣточи, школярски роки однакъ минули и Николай Козма достався до военской школы, але на феріи верталъ всегда назадъ и якъ поручикъ ступилъ на войскову службу до своего полка въ Туря-Реметахъ.

Коли пригадую собѣ минувшину, — сказалъ — незабытнымъ памяткомъ есть для мене рокъ 1908, коли то мой полкъ изъ Черновицъ переѣздилъ на нову стацію до Будапешта и мы машировали черезъ цѣлое Подкарпатья.

При Ясѣню пересту[п]или мы границу. Была прекрасна маева весна. До Рахова прійшли мы правѣ въ день дѣтского торжества. Памятаю, что раховски обыватели въ великой радости прямо снимали насъ изъ коней. Правда, что потому мы взяли на кони раховскихъ хлопчиковъ и такъ отѣхали на наши квартиры. Сей раховскій дѣтскій день есть однымъ изъ моихъ найкрасшихъ споминовъ.

По семъ слѣдовали тяжки военни часы. Подъ часъ свѣтовой войны, сказалъ, часто стрѣчалъ я подкарпатски полки и якъ старый пріятель глядалъ спольныхъ унгварскихъ и мункачскихъ гонведовъ, товаришей. Много полягло изъ нихъ, правѣ такъ, якъ и мой братъ. Доля потому розлучила насъ, але часто думалъ я на сей край, на мою Родину.

Конечно рока 1933 достали мы дозволеніе, чтобы съ братомъ прійшли дому. Онъ счастливѣйшій былъ отъ мене, ибо въ бережской жупѣ былъ административнымъ практикантомъ, потому окружнымъ начальникомъ, въ конци жупнымъ поднотаремъ. Служилъ такожъ въ Свалявѣ и Иршавѣ и николи бы былъ не отишелъ отси, если бы былъ не пришелъ переворотъ.

Рушили мы черезъ Унгваръ до Туря-Реметъ. Глядали минувшину и надѣялися на будучность. Въ Реметахъ застановили мы наше авто передъ церковью и пошли прохоживатися. Наколи мы вернули, майже цѣлое село сойшлося коло авта, ибо отъ шофера дозналися, кто мы есме. Почували мы любовь и отданность, которою насъ обняли, вопросъ слѣдовалъ за вопросомъ и на конецъ не только наши очи наполнилися слезами, але майже не остало сухое око. Звѣдали и то, коли прійдеме ихъ освободити. Сесѣ вопросы сбудили уже въ менѣ неспокой, ибо зналъ я, что мы отъѣдеме, не станеся съ нами ничь, але боялся я про тыхъ, котори тамъ остали. Правѣ про сіе, хоть якъ были хотѣли еще остати, не было можно и мы отъѣхали.

Нашъ неспокой указался омотивованнымъ, ибо скоро порушили слѣдство и больше людей задержали.

Ѣхали мы черезъ Раковъ-Пасѣку, Берегсасъ и Мункачъ, але и сюда прибыли мы тогды, коли больше людей задержала жандармерія, про сіе треба было спѣшити.

По семъ спомянулъ регентскій комиссарь Николай Козма событія найновѣйшого часа.

Коли рока 1938. европейска ситуація порушилася, почувалъ я, что теперь надишелъ часъ поворота моего дорогого руського народа.

Серіозно взялся я до роботы и починаючи отъ октобра 1938 до марта 1939 всѣ инши дѣла лишилъ я и только для сего работалъ.

Господь Богъ дозволилъ, что въ часѣ освобожденія могъ я быти въ Унгварѣ. Въ Гомоку выступилъ я изъ авта. Съ гонведами походовалъ я дальше и п*шки сробил дорогу до Унгвара. Туй не вышелъ я на подіумъ, але межи народомъ посмотрѣлъ я торжество и розговоривалъ съ людьми — знакомыми и незнакомыми.

Былъ се однымъ изъ найкрасшихъ и найлюбѣйшихъ дней моего живота и нагородою отъ Всевышнего за мою працу.

Часть авдіенціи прошелъ, секретарь голосилъ другого нащивника, але Николай Козма, якбы не могъ освободитися отъ приходячихъ милыхъ спомиковъ. Интересни суть слова, котрыми докончилъ авдіенцію.

— Ци дивное, если по толькихъ переживаніяхъ пригадалъ я себѣ сіе, коли ласка Его Сѣятельства пана Регента повѣрила мене проводомъ Подкарпатской земли. Каждого рана первою моею думкою есть то, чому я туй? Се часто звѣдаю отъ себе, а особливо тогды, коли нащивляю села Подкарпатья. При сякихъ нагодахъ споминаю на минувшину, упознаю теперѣшность и змагаюся будовати красшу будучность подкарпатского народа.

Я отклонился. Что чулъ измагаюся отдати точно, дословно, чтобы — если сіе можливое — репродуковати то пересвѣдченіе и любовь, съ якою говорилъ про свой урядъ регентскій комиссарь. Николай Козма, бывшій министеръ внутренныхъ дѣлъ въ Мадярщинѣ, тайный совѣтникъ, носитель вызначныхъ экономичныхъ и политичныхъ становъ пришелъ сюда на Подкарпатья. Пришелъ только зато, чтобы сробилъ народъ вдоволеннымъ, а Подкарпатья богатымъ.

Дръ витязь Евгеній Габріелъ

Сї споминкы загнав у редакцію Павел Мейсарош, за нелегку судьбу котрого писали сьме у кунцёви 2012. и на зачатку 2013. рока. Сесь матеріал прозраджує на самый перед доброє сердце пана дохтора. Пережыв у дїточі рокы вшелякоє, тадь быв дїтваком «врагув народа», айбо у своїх мемоарох споминать лем за тото доброє, што дустав и пережыв у школї... – Ред.

Слово за мої школы и учителюв

Теперь, коли уже фактическы булша часть жывота пережыта, часто задумує ся челядник над тым, же кому годен дяковати за свої досягненя. Само собов, же на самый перед дякуєме Богу, же сьме ся народили ипен у сесь час, а потому нашим родичум, од котрых сьме дустали способности на геннум уровни.

За своїх родичув уже-м згадовав, а днесь любив бым уповісти из вдячностёв за своїх учителюв, тадь, як знаєме, третину свого жывота у школнї рокы проводили сьме у школох. Майпервов мойов учительков была моя тютка Надія (мамчина старша сесетра, донька Ивана Муранія). Тітка была блага и дуже інтеліґентна жона. Діти ї любили, слухали ії. Дала ня у ї класу 1950 рока тютка Ирина Юркуц, котра ня воспитовала по тому, як мою мамку и нянька забрали до ҐУЛАҐа. Не раз ня хотіли до дїтдома забрати ги „дїтину врагув народа», айбо тюта Ирина (сестра мого нянька) одстояла ня...

Так же перві місяцї ходив я в ужгородську СШ № 1. Памнятам, коли ня первый раз назначили дежурным у класї, я дїти вупровадив из класы, вупораїв таблу, отворив облакы и из битанґства попереміневав ушыткі ташкы вошколашув у партох містами. Што пак ся робило по дзвункови на урок! Цїлый урок пушов на то, обы упорядковати сей безпорядок. За йсе дустав я доброго чапаша и перевели ня до класы Віры Ивановни Пилник. Была йсе дуже привітна, тиха, айбо видко было по нюй, хворяковита жона. Недовго учила она мене, ибо скоро и я ся похворів.

Узимі студенї вітриска продули ня на мостї так, же зачали ня болїти колїна, и я булш ги пуврока одлежав у шпіталю. Дуже-м бановав за Віров Ивановнов, она ня пару раз просила понести юй дому наші зошыты и посиловала ня чаём и цукорками. Коли-м уже вуздоровів, дознав єм ся, же и она хворіла на ревму.

Судьба ня извела из прекраснов учительков – Марійов Степановнов Ґабор. Дали ня ищи раз до первуй класы, айбо уже у СШ №5, обы не треба было ходити через студеный пішоходный муст. Марія Степановна привила ми любов до математикы, до історії и до малюваня. Ї рудный брат – Золтан Баконій – вюг кружок в умілецькуй студії. По рекомендації Марії Степановны зачав єм ходити там. За йсього благого чоловіка яло особо уповісти, же быв йсе высокофаховый педаґоґ, прекрасный малярь и чудесный учитель. Научив нас азам рисунка, акварелнуй технікы, ескіза, перспективы, пейзажа и мертвуй натуры.

Зо мнов вєдно у сесь кружок тогды ходили Штефан Шолтес, Иван Маснюк, Михаил Томчанїй и инші познатї пузднїйше майстры пензеля. Коло них и я ся учив, и мої роботы были на выставкох у Китаю, Вєтнамі и Японії. Ищи и дустав им грамоту и подарок од Міністерії Школства СССР.

Єден раз увидїв єм, як у другуй ґрупі дїти вырізавуть скалпелём из фанеры дарабчикы и лїплять из того образы. Се ня заінтересовало, и я ся записав и у сей кружок, котрым руководив Александер Торбич, котрый пак пузднїйше став файным дохтором у Туря-Реметох.

Вурізав єм даскулько образув. Май тяжка было маркетрі Алёшы Поповича из образа Васнецова „Три богатыря”. Ушыткі роботы пак ся обстали у Палацї Піонерув. Из Александером Торбичом, уже ги дохторы, цімборовали сьме пак много рокув. Ипен вун и Золтан Степанович привили ми любов до умілства, до красоты и до точности. На тум етапі мого розвоя сесї учителї внесли свуй важный вклад, свою „цеглинку».

По четвертуй класї откланяли сьме ся от Марії Степановны и перейшли у основный корпус школы на теперушнюю площі Шандора Петефія. Тогды уже будовали нову школу на набережнуй Ужа, и нас, діти, на вакаційох брали на пудсобнї роботы. Школу вубудовали, и мы из 7-уй класы уже ходили до неї. Хочу из любовлёв и вдячностёв згадати за учителюв, котрі нас учили. Майперше се быв наш класный руководитель Йосип Йосипович Прислупський. При ушыткуй своюй строгости се быв велми сердечный, добрый чоловік. Вун прискіпив нам любов до ґеоґрафії, до рудного края, учив нас берегти природу. Из ним мы ходили на полонины, пішо до Невицького и назад.

Другым быв учитель хімії пан Герасимович Йосип Леополдович. Вун так знав преподнести предмет, же мы надовго запомнили и формулы и задачі. Знав из нами и пофіґлёвати, айбо коли дїло тыкало ся наукы – быв строгым. Ко не выучив урок, тот муг и дустати легкый дюґанець.

Третій Йосип Йосипович – учитель фізкультуры – пан Славік. Знав своє дїло. Наша школа не раз выгравала командні міста межи школами вароша. Из нашуй класы и школы пузднїйше были и чемпіоны области и Украины. На превеликый жаль ушыткі наші „Йосипки» (як сьме їх звали) уже

повмерали. Айбо мы, жыві, ищи памнятаєме їх добрі дїла. Дуже-м любив математику. Сесї точнї наукы – алґебра, ґеометрія и триґонометрія – май інтересовали ня. За йсе годен єм дяковати учителькам Болдескул Надії Ивановнуй и пані Крицькуй. Інтересні задачі, поясненя предметув и, главноє, точность у рахованю, дали тото, же я зачав думати за точность у медициної – а се має быти лем хірурґія.

Не годен єм не вспомнити и діректора школы Миколу Ивановича Медвідя, завуча Миколу Ивановича Далекого. Строгі, айбо справедливі люде были.

Из учителюв ищи споминам фізикув Вакуловача и Поповича, філолоґув Мартин, Тимошок. Многым уже имня забыв єм, айбо твари їх памнятам...

По 9-уй класї, коли моя мамка вернула ся из ҐУЛАҐа, узяла она мене до себе у Мукачово. Там прожыв єм два рокы. Робив в УТОСї (общество слїпых), спершу замочником, токарём, електриком, сантехником, ковачом и ушыткым „де заженуть”. Сеся робота научила ня многому, што пак придало ся у жывотї. На рук поклали ня майстром цеха. Діректор Е.С. Дзямко плановав ня направити у Кієв в інстітут, айбо я уповів, же хочу быти лем дохтором.

Вечар по роботї ходив єм у вечаршу школу №1, де діректоровав тогды Михаил Юрійович Туряниця. Из його сыном Мішом, Йосипом Сливков, Наташов Лявинець и многыма другыма успішно сьме кончили 10-ту класу. Учили нас дуже добрі учителї: хімію – Й.Й.Кріштофорі, німецькый язык – М.В. Лявинець, математику – М.В.Ковач, руськый – Г.Ю. Плахотник, украинськый – І.В. Бабиченко.

Много-м дустав од своїх учителюв. За вшытко їм хочу красно подяковати. Кому як ся удало перебрати од учителюв їх наукы, то ся указало пуздній-ше у судьбі каждого из нас. Айбо главноє – ушыткі вни старали ся нас зробити людьми порядныма, любити свуй рудный край и помогати його розвою.

Др. Павел Мейсарош

На фото сидять (зліва на право) Герасимович Й. Л., Далекый М.І., Медвідь М.І., Прислупський Й.Й. У верхнюм шорови зліва третій – автор сёго матеріала.

Наші книгы Könyveink

У сюй рубриці представляєме вам, честовані читателї, книгы, котрі рахуєме достойныма на ваш позур. Спершу даєме сперед слово велмичестованого многоручного пароха о. Др. Елемира Ортутая ку первому вуданю книгы о.о. Штефана и Данїла Бендасув а пак даскулько шорикув за фотоалбум, вуданый с. р. у Празї. – Ред.

Честованый Читателю! Кедь возмеш у руки сю книжку, годно быти, же учуєш голос Божый: „Здойми сандалы, ибо земля, на котруй стоїш – сята...”

... котру герої сюй книжкы пройшли до кунця.

О, нїт, они не герої и не хочуть красовати ся у світлі рефлекторув; они лем суть простыма робутниками матері Божої, котрі совістно, тихым и люблячым словом учили и осмілювали наш народ, народ Пудкарпатя: Люде, братя наші, не падайте духом, не буйте ся, не буйте ся! Ибо межи нами все ходить Господь, котрый не лишить нас ниґда.

...Айбо прийшов 1949. рук. Стовкы и тысячі пудняли свуй взгляд на хрест и сяк молили ся: Боже, чом Ти нас лишив?

У Старому Завітї читаєме, же Господь не лишив у бідї свуй избраный жидувськый народ, и все заганяв му пророка, котрый осмілёвав, охрабрёвав, поучав и ратовав од одчаяня.

Ци сященикы, котрі вернули ся из тюрем и лаґерув, были сякыма пророками? Точно повісти не годен єм, лем знаву, же коли вернули сьме ся 1956. рока дашто ся лем змінило: атмосфера, вадь блиск у вочох?

Якась чудесна сила поселила ся у нас, ибо уже сьме ся не бояли будучности. Штоправда, нашоє тїло мало потрощили, изламали, айбо душа лишила ся муцнов; штоправда, наші храмы позаберали, айбо віру зламати не змогли.

Нас не годна измести Доля, ибо Вун, Господь, из нами до кунця світа.

Вустояти и доказати – се быв наш лозунґ уже тогды, а документом сёго покликана стати йся книжка. Непорушну правду повідать у кунцёви сюй книгы діректор управы мукачовськуй єпархії Юрій Сабов, коли пише слїдувучоє: кедь дако готовый пожертвовати своїм жывотом за то, у што вірує, на што присягав ся... сякый чоловік має правду: слово го має вагу, и мож му довіряти.

Сміло казати „нїт”, высловлювати свою віру и пересвідченя – хоть и цїнов свого жывота... Теперь уже каждый порозумів, йсе была ставка, за котру требало было нашым сященикум прийняти на ся всю тяжкость переслїдованя.

За йсю героїчну вытрималость и проявеня смілости росказує йся книжка, рукопис котроі передав ми автор Даниил Бендас через даскулько днюв по высяченю го у сященикы. Годно быти и вун воплотив тогды сей образ, на котрый обернув наш позур о. Павел Бачовка у шорикох вступнуй части: у олтарьнуй части маріяповчанського храма на стінї є велика ікона, зображавуча пудкарпатськый народ, котрый прийшов поклонити ся Пресятуй Матері Божуй...

...Коли-м обняв автора сюй книгы, мого дуже любимого цімбора и ученика, и взяв од нёго рукопис – ци сон се быв, ци правда? – слизы, што блищали у ёго вочох, гибы говорили: „Зарікаву ся, же подобно тым, за кого повідать ся книга, буду вірным слугов Господа нашого и всёго пудкарпатського народа”.

Амінь, амінь... най буде так, дорогый о. Даніил!

Ужгород, 20. септембра 1993. рока

о. Др. Елемир Ортутай

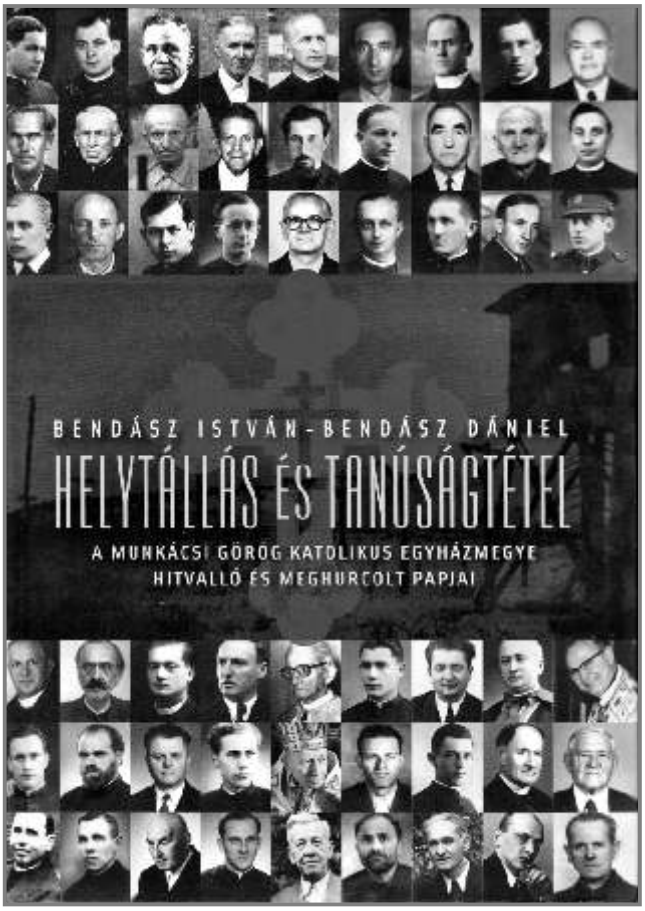

Bendász István, Bendász Dániel: Helytállás és tanúságtétel. A Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye hitvalló és meghurcolt papjai. Budapest: Kairosz, 2014.

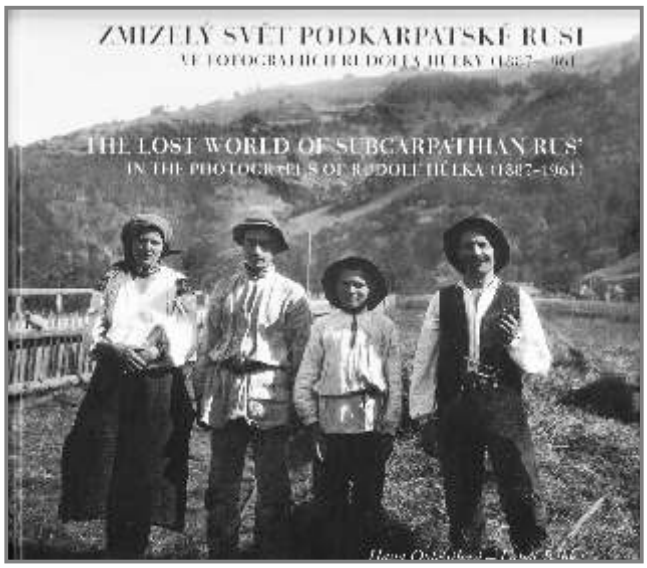

Opleštilová Hana, Babka Lukáš: Zmizelý svět Podkarpatské Rusi ve fotografiích Rudolfa Hůlky (1887–1961). Praha: Národní knihovna České republiky – Slovanská knihovna, 2014.

Се чудесноє ілустрованоє вуданя «Ищезлый світ Пудкарпатськуй Руси у фотоґрафійох Рудолфа Гулкы (1887–1961)» увідїло світло світа в Празї, айбо заінтересує на самый перед нашого читателя. Гана Оплештілова и Лукаш Бабка пудготовили до печати фотоґрафії Рудолфа Гулкы, котрі суть храненї у знаменитуй Славянськуй бібліотеці, дослїдили жывот и документовану правду фотоґрафа за Пудкарпатя 20–30-ых рокув минулого столїтя. Майбулшый позур наш заслужувуть унікалні цвітнї фото майже столїтнюй давности. Інтересно, же сперед слово ку роскошному вуданю написав познатый америцькый книгознавець Едвард Касинець, уродженый Русин.

Krónika

November

16.: **Az Edelényi Ruszin Nemzetiségű Önkormányzat Képviselőtestülete** a helyi **Művelődési Központ Színháztermében** megnyitotta az ***„Edelény és környéke Betlehemei”*** kiállítást, amelyen a Felsővadászi, Kupai, Edelényi, Gadnai, Szirmai, Szirmabesenyői Görögkatolikus Egyházközségek, az Edelényi Oltalom Tagóvoda, illetve az edelényi magánszemélyek által készült Betlehemek kerültek bemutatásra.

16: A **Nemzeti Színházban** bemutatásra került a ***„Megidézett Kárpátalja, Hágókon innen és túl”*** című előadás. A magyar színpadi néptáncművészet történetében először mutatták be egy antológia keretében a Keleti-Kárpátokban és annak előterében, Kárpátalján élő népek: magyarok, ruszinok, románok, cigányok, zsidók, sokszínű és gazdag tradicionális kultúráját.

17.: Ungváron, a **Novák Endre Megyei Klinikai Kórház** területén felavatták **dr. Fedinecz Sándor professzor (1897-1987) mellszobrát**. Ezzel egyidejűleg a klinika múzeumában megnyílt a Kárpátalja-szerte ismert neves orvos szakmai munkásságát bemutató időszaki kiállítás.

18-19.: Az **Egyházi Közművelődési Egyesület (EKE)** és a **Nemzeti Művelődési Intézet (NMI**) ***Közművelődés és mecenatúra*** címmel közös kétnapos konferenciát szervezett Pécsett, a Dómmúzeum kőtárában.

20.: A **Budapest Főváros Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat** szervezésében Budapesten, az Eötvös u.10 alatti Terézvárosi Kulturális Központban **Bonis-zlávszky Tibor tiszteletére zenés emlékestet** rendeztek, amelynek műsorában közreműködött a Hodinka kvartett, Lyahovics Anna énekes és Scsur Alexander tárogatóművész.

28.: A **Totál Árt Egyesület** szervezésében a Pécsi Nemzetiségi Körkép május óta tartó rendezvénysorozat részeként bemutatták a november 28 és december 5 között nyitva tartó „**A magyarországi ruszinok élete Pécset**” tárlatot. **A kiállítást dr. Hoppál Péter, az EMMI kultúráért felelős államtitkára** nyitotta meg. **Giricz Vera, az Országgyűlés ruszin nemzetiségi szószolója** tájékoztatta a megjelenteket a több évszázados közös ruszin-magyar történelemről és a hazai ruszin közösség tevékenységéről.

December

1.: Miskolc MJV Ruszin Nemzetiségi Önkormányzata közgyűlést és közmeghallgatást tartott.

3.: Soltész Miklós, egyházi, nemzetiségi és civil kapcsolatokért felelős államtitkár fővédnöksége alatt Sátoraljaújhelyen megtartották **a Nemzetiségi Önkormányzatok XX. Interetnikus Találkozóját**.

7.: A Nemzetiségek Napja alkalmából a Nemzeti Művelődési Intézet rendezésében a Budai Vigadó Színháztermében megtartották **a Nemzetiségi Gála-2014** nevű nívós műsoros rendezvényt, amelyen **dr. Deák Imre, az EMMI nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes- államtitkára átadta a „PRO CULTURA MINORITATUM HUNGARIAE”** (A magyarországi kisebbségek kultúrájáért) elismerő emlékplakettek.

13.: A Nyíregyházi Ruszin Nemzetiség Önkormányzat Karácsonyi hangulat rendezvényét tartották meg a Nyíregyházi Főiskola termében.

14.: Az Edelényben működő Ruszin és Lengyel Nemzetiségi Önkormányzatok több mint 150 fővel közösen ünnepelték a karácsonyt. A karácsonyi rendezvényen részt vett Vártás József Edelény város főjegyzője is.

15.: A B-A-Z Megyei Területi Ruszin Önkormányzat közmeghallgatást tartott. Ezt követően a Megyeháza Dísztermében karácsonyi ünnepi műsoros estre került sor.

17.: Áder János, Magyarország köztársasági elnöke a Sándor palotában fogadta a parlamenti nemzetiségi szószólókat és az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok elnökeit.

18.: A Pesti Vigadóban Balog Zoltán az EMMI minisztere és Soltész Miklós államtitkár ünnepélyes keretek között átadták a **2014. évi Nemzetiségi Díjakat.**

18.: Nemzetiségi Nap alkalmával a miskolci **Városháza Dísztermében** a nemzetiségiekért végzett kiemelkedő munkáért díjakat adtak át. Az önkormányzat **dr. Bory Endrét** javasolta díjazottnak.

20.: A Budapest Főváros Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat Bródy András emlékestet rendezett, amelyen **ifj. Bródy András** mutatta be Ruszinföld első miniszterelnökének életét.

Ma született nektek a Krisztus az Üdvözítő!
(LK 2, 11.)

Az evangéliumok írói közül Szent Lukács evangélista árnyalt finomsággal mutatja be Jézus Krisztus születését. Először is bemutatja, mint történelmi személyt. Születése Augusztus császár és a többi vazallusának idején történt. Bemutatja a názáreti csendességet és a betlehemi zűrzavart, ami a kihirdetett császári rendelet miatt jött létre. A Nagy Király születésének kísérő jelenségei az égi jelek és a betlehemi gyermekgyilkosság. Mindenki ad hozzá valamit. Az ég csillagot, Heródes viszonya még durvább lesz a környezetével, még féltékenyebb lesz. Gyászt és fájdalmat zúdít az alattvalóira. Születésével történelmet ír az Isten Egyszülött Fia. Átalakítja az emberek szívét. Akik befogadják „Isten fiai lesznek…Jn 1, / Az elsőként megváltozott szív Máriában és Józsefben dobogott. Elkötelezve szolgálták a gyermek Jézust, akik karjaikban tartva Őt, az Isten Fiát ölelik át. Az érzésen túl mindkettőjükben meg van a tudás: Valóban Ő az Isten Fia. A Gyermek átölelése a legbensőségesebb imádat. Az angyalok által hirdetett örömhírre már a pásztorok és az útra kelt bölcsek is rátalálnak az Örökkévaló Istenre. Jászla elé helyezett ajándékokban önmagukat adták át az Úrnak!

Az evangéliumi elbeszélésben a pásztorok és a bölcsek elmenetele után a történelem kárpit-függönye nem zárul le, hanem tovább folytatódik a kereső és Krisztusra találó emberben. Az evangéliumot hallgató-olvasó hívőben újra elevenedik a betlehemi történet. Az esemény ismételt átélésével Krisztus újra megszületik bennünk. Isten, Krisztus általi jelenléte megszünteti régi embert szokásaival együtt és újat alkot, mely Istenhez hasonló szentségben és igazságban alkotott új teremtmény. Ez az ember karjain hordozza Megváltóját, mint Mária és József. Imádja, mint az angyalok, és csodálja a saját magát megmutató Istent, mint a pásztorok és a bölcsek.

2014. Karácsonyán minden ember szívében újra szülessen meg Jézus Krisztus! Mindent betöltő isteni jelenléte serkentse szívünket a hódolatra és a hálaadásra, békességre és egymásiránti tiszteletre.

Minden Kedves Olvasónak békés boldog karácsonyt és egészségben, testi-lelki előhaladásban eredményes újesztendőt kíván:

Giricz Vera, az Országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója, Kramarenkó Viktor, az Országos Ruszin Önkormányzat elnöke, az Országos Ruszin Önkormányzat képviselő-testület minden tagja!

Szónoczky János Mihály

Az Országgyűlés őszi időszaka 2014. szeptember 15-én plenáris üléssel kezdődött, majd a 2014. évi helyhatósági és nemzetiségi önkormányzati képviselők választását megelőző két hét szünet után október 13-án, Orbán Viktor miniszterelnök beszédével folytatódott.

Az eltelt időszakban az Országgyűlés Magyarországi nemzetiségek bizottsága számos módosító javaslatot dolgozott ki és nyújtott be a Magyarország 2015. évi központi költségvetésről szóló törvényjavaslathoz a települési, területi és az országos önkormányzatok, az általuk fenntartott intézmények és a társadalmi szervezetek támogatásának emelésére. A bizottsági üléseken részt vettek Glattfelder Béla, az NGM gazdaságszabályozásért felelős államtitkára, Soltész Miklós, az EMMI egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára és dr. Deák Ferenc, az EMMI nemzetiség és civil társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes-államtitkára

A NEB tevékenyen részt vett a Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről szóló törvényjavaslathoz és a Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló törvényjavaslat vitájában, felszólalásokkal ismertette a bizottság álláspontját.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításának a nemzetiségeket érintő fejezetekhez kidolgozott javaslatokat több ülésén is napirendre tűzte a bizottság. Az egyik ülésen vendégünk volt Czunyiné Dr. Bertalan Judit, az EMMI köznevelésért felelős államtitkára, aki nagy érdeklődést tanúsított a felvetett kérdések iránt és számos hasznos információval szolgált a bizottságnak.

A Magyarország 2015. évi központi költségvetésről és A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvényjavaslatokkal párhuzamosan folyik A nemzetiségi jogokról szóló 2011. évi CLXXIX. törvény ide vonatkozó fejezeteinek módosítása is.

Az Interparlamentáris Unió Magyar Nemzeti Csoportjának elnöke Balla Mihály tájékoztatta a NEB tagjait arról, hogy az anyaországgal rendelkező szószólóknak az Interparlamentáris Unió munkájában való részvétele megoldódott, az anyaországgal nem rendelkező szószólók ügyének intézése folyamatban van.

Giricz Vera
az Országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója

A 2014. évi nemzetiségi önkormányzati képviselők választásának tapasztalatai

Lapunk előző számában tájékoztattuk olvasóinkat a 2014. évi nemzetiségi önkormányzati képviselők választásának eredményeiről. Jelen cikkünkben szeretnénk elemezni a választások előkészítésében és a kampány alatt tapasztalt néhány jelenséget. Már a jelöltállítás időszakában az évekig mély álom állapotában lévő egyes ruszin társadalmi szervezetek hírtelen lendülettel vetették rá magukat a gyanútlan választókra, valótlan ígéretekkel és gyakran megvesztegetési kísérletekkel próbálták rávenni őket a ruszin nemzetiségi névjegyzékbe való regisztrálásra. Nyilvánvalóvá vált, hogy egyes településeken, ahol a 2011. évi népszámlálási adatok szerint a ruszinok létszáma nem érte el a 25 főt és ennek megfelelően ott nem írtak ki települési nemzetiségi képviselők választását a ruszinok létszáma a regisztráció időszakában, néhol annak határidejének lejárta előtti órákban feltűnően gyorsan, néhol a tíz szerezésére emelkedett! Ezek a kísérletek csak néhány településen jártak némi sikerrel, a választási részvétel viszont e körzetekben meglehetősen alacsonynak bizonyult.

A választási kampányban több társadalmi szervezet területi és országos listát állított, az egyik, magát ékes magyarsággal a „legruszinosabb” szervezetnek nevező, a győzelem érdekében erőt és időt nem sajnálva szórta felhívását, gyakran olyan választók postaládáiba helyezve azokat, akik megtiltották adataik felhasználását kampány céljából. A papíron leírt ígéretek szöges ellentétben álltak a szóban hirdetett „programjaikkal”, amelyek több, a választásokon vesztességet szenvedett civil szervezetnél feltűnően megegyeztek: a Gyarmat utcai székház eladása (!!!), a múzeum és a könyvtár bezárása, az alkalmazottak elbocsájtása, a „Ruszin Világ” megjelenésének beszüntetése – ilyen „jövőt” szántak az immár egy évtizede a hazai ruszin közösség megosztására és az értékeket teremtő tisztességes emberek gyalázására „szakosodott”, önös érdekek mentén tényked szervezetek.

A magyarországi ruszin közösség a 2014. évi nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán is, immár negyedik alkalommal higgadtan és egyértelműen, közel 72% részvételi aránnyal bölcsen döntött a települési, a területi és az országos önkormányzatok képviselő-testületeinek összetételéről.

Kramarenko Viktor
ORÖ elnök

„Mi a jövőben reménykedő emberek vagyunk”
Chira Sándor püspök /1897-1983/ vértanúságának üzenete

II rész.

A szülőföldjéről száműzött Chira Sándor püspök 1957. január 27-én érkezett meg Karagandába azzal, hogy letöltendő büntetése öt évre szól. A kezdeti hónapokban a galíciai görögkatolikusok fogadták be nyomorúságos földkunyhóikba**.** Miután azonban a karagandai német száműzöttek örömmel felfedezték a „páter Alexander” kiváló német tudását, felkérték, hogy legyen az ő lelkipásztoruk. Hermann Andreas az atyát saját kezűleg épített házába fogadta, ami az 1950-es években még igencsak ritkaságszámba ment. A száműzöttek nagy része ugyanis ekkor még csak földbe ásott, egy, ritkán kétszobás kuny-hóban szorongott.

A Karagandában élő lágeri múltú papok ezekben a kis kunyhókban tartották a titkos istentiszteleteket, a város körzeteit lakhelyük szerint felosztva maguk között. A galíciai görögkatolikusokat több titkos papjuk is pasztorálta, a német római katolikus száműzöttek lelkipásztori ellátása gyengébb volt. Sándor atya ezért nagyrészt utóbbiakat látta el a Májkoduk, avagy népiesen, „Berlin” nevű városnegyedben. Ugyanakkor továbbra is látogatta a galíciai görög- katolikus kis közösségeket, amelyek, a németekhez hasonlóan, mindig mély titokban, az éj leple alatt gyűltek össze, mikor melyik család otthonában. A német és ószláv nyelvű istentiszteleteket lengyel és litván katolikusok is látogatták.

A katolikus száműzöttek között Karaganda ezért vált fogalommá. Az itt működő katolikus papok híre messzire elterjedt. Az 1950-es évék végén egész Szibériából a száműzött német katolikusok tömegei özönlöttek Karagandába, hogy rendezzék házasságukat, illetve gyermekek keresztelését, elsőáldozását.

Miközben a KGB lesben állása, a zaklatások, éjjeli razziák, kihallgatások sem szünetelnek. Sándor atyát nem egyszer utcai, tettleges bántalmazás is érte. Bizalmas, baráti levelezéseiben ezekről azonban mit sem árult el, csupán a megpróbáltatások között kikristályosodott vágyát: *„Bárcsak megadná a jó Isten, hogy az én hattyúdalom is lehetne Szent Pál búcsúja: „(a) jó harcot megharcoltam, a hitet megőriztem…”*

A büntetés öt évének letöltése után, levelei alapján, vélhetően 1963-ban, megpróbált hazatérni. A KGB emberei azonban már a reptéren várták, és azonnal visszafordították. Az elkötelezett pap a keserű élményt mégis így reagálta le: *„Ez az újabb otrombaság nem hoz ki a sodromból. Hisz nem az első és nem is az utolsó! Ki tudja, mit forralnak még ellenem gonosz terveikben?! Fő, hogy a jó Isten fogadja el kedves illatú áldozatként édes szüleimért is, kiknek sírjához nem tudtam eljutni.”* Nyilvánvaló fájdalmát valóban rendületlen hittel rendezte lelkében: *„Azt tudni, hogy mindez csak átmenet. Mi a jövőben reménykedő emberek vagyunk. Számunkra még maga a halál is Istennek egy angyala, aki Ahhoz kísér, Akitől nem kell már soha többé elszakadni, s egyesít azokkal, akiktől elszakadtunk. Én már most is Nála, Ő meg nálam van. Nálunk találkája van mindazoknak, akiket szeretünk, és akik reánk gondolnak. Egy Kenyéren élünk. Vele vagyunk egy test, egy lélek.”*

A „száműzöttek városa,” így vált végleges otthonává. Ekkor már Hermann Jozeph, a fent említett Herman Andreas unokaöccse jóvoltából, aki a frissen készült családi házukhoz az atya részére még egy szobát hozzáépített, s ahová utóbbi 1962-63 táján költözött. Sándor atya családtagként élte le itt élete hátralevő két évtizedét.

Az 1960-as évek végétől aztán végre haza, a rajongva szeretett Kárpátaljára is jöhetett, mégpedig Fedinecz Sándor professzor igazolásai jóvoltából, tehát gyógykezelés címén és hatósági engedéllyel. A titkos püspök a legmélyebb konspiráció körülményei között találkozott papjaival, buzdította és bátorította őket, illetve új papokat szentelt fel. Utóbbiak felkészítéséről e hős korban Ungváron Dr. Ortutay Elemér és Holovács József atyák gondoskodtak. A titkos püspök pedig még idős, 80 feletti korban is, évente két-három alkalommal is megtette az ötezer kilométeres utat Karagandától Ungvárig, hogy – az új papok mellett három püspök utódot is szentelve – biztosítsa a megalázott, illegalitásba kényszerített egyházmegyéje jövőjét.

Az 1980. május 15-én kelt és a munkácsi egyházmegyés paptársainak írott leveléből az is kiderül, hogy a lágerek és száműzetés számtalan megpróbáltatását a megtört és a pravoszláv egyházhoz kényszerűen átállt paptestvéreiért ajánlotta fel: *„Isten segítségével megígértem, hogy türelemmel viselem a kényszermunkát, s jó szántamból itt maradok a száműzetésben, csak adná meg a jó Isten megtévedt*

testvéreimnek és tanítványaimnak a megtérés kegyelmét."

Idős kora és minden alattomos lesben állás ellenére, ugyanakkor felismerve a Gondviselés szándékát, a második hazájává vált ázsiai földön egyre csak tágította szolgálata köreit: *„mondhatni, folyton utazott... különböző városokban és falvakban misézett."* – vallja ma róla Werth Jozeph, egykori tanítványa, ma a Nyugat-Szibériai latin szertartású katolikusok apostoli adminisztrátora, a Novoszibirszki Jézus Színeváltozásáról nevezett Apostoli Adminisztratúra ordináriusa.

Sándor atya szívét utolsó éveiben nagy öröm töltötte el, mivel karagandai hívei húszévi kitartó kérvényezése, az elért állami engedélyezés, illetve az áldozatos munka gyümölcseként 1978. év Karácsonyán Sándor atya már megáldhatta a Majkoduki Szent József templomot. Utóbbi befogadta a német, a lengyel és litván híveket egyaránt.

A bőséges gyümölcsöt termő élet végül 1983. május 26-án ért véget, a karagandai száműzetésben. Chira Sándor püspök tüdőrákban és életszentség hírében hunyt el. Az állami tiltás ellenére tizenöt pap és több ezres tömeg búcsúztatta a rajongva szeretett „páter Alexandert". Temetésén a leghitelesebb tanúságtevést az ortodox pópa hangos méltatása jelentette: *„Tudom és láttam, hogy páter Alexander szent ember és szent pap volt. Hogyha mindannyian olyanok lennénk, mint ő, a földön mindenhol béke, egyetértés és szeretet honolna*."

Riskó Marianna

Vitéz leveldi Kozma Miklós (1884-1941)

E számunkban közöljük dr. Gábriel Eugén, a Hangya c. folyóirat szerkesztője által Kárpátalja kormányzójával, a dicső vitéz Kozma Miklóssal, 1940 őszén készült interjú második, befejező részét. Az anyag első fele lapunk előző számában jelent meg. – (szerk.)

„*Testvéreim* – folytatta a kormányzó biztos – *a remetei népiskolába jártak. Jól emlékszem, hogy a remetei fiúkkal nagyon jó cimborák voltunk és még egy bandát is szerveztünk. Még ma is emlékszem kis bandánk harcosainak nevére: Tehely József, Timkó, a görög katolikus tanító, Soltész fia, a két Bessenyei fiú, Daróczi, az egyik Iváncsuk és sokan mások...*

Mi mindig együtt voltunk, együtt jártunk, kirándultunk, és így ismertem meg a ruszin nép gyönyörű, szomorkás énekeit és nyelvét. Sajnos hosszú távollétem csökkentette ruszin nyelvtudásomat, de az ismétlés könnyen megy, mert lelkemben élnek a gyermekkori emlékek, és egyik szó eszembe juttatja a másikat.

Szüleink, aki ugyanúgy szerették Kárpátalját, mint mi, lehetővé tették, hogy megismerjük az egész környéket. Az egresháti, illetve rónahavasi kirándulások csak amolyan közeli kiruccanások voltak, ugyanis átszeltük mi az egész határt, az Ung és Latorca völgyét, és hasonlóképp a Tisza völgyét is.

Apánk, látva a természet iránti szeretetünket, teljes szabadságot engedélyezett nekünk. Amikor csak lehetséges volt, jártuk az erdőt, barátkoztunk a fákkal, cserjékkel, illetve emberekkel, akiket gyermekszívünk mindjárt megszeretett. Megismertük a ruszin nép szokásait, meséit, és őszintén szántuk őket szegénységükért.

*Amikor belügyminiszter lettem, felidézve azt a nyomort, amit még gyerekkoromban a ruszin földön láttam, politikai tényked*ésem első pontjává a szociális munkát tettem."

A gyermek és iskolai évek azonban elmúltak és Kozma Miklós a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémiára került, de a vakációk idején mindig visszajárt, illetve már hadnagyként tért vissza katonai szolgálatra Turja Remetére, saját ezredébe.

„*Ha felidézem a múltat* – mondja – *felejthetetlen emlékem az 1908. év, amikor ezredem Csernovicból Budapestre, új állomásozó helyére való költözés során egész Kárpátalján átmenetelt.*

Kőrősmezőnél léptük át a határt. Gyönyörű májusi tavasz volt. Rahóra épp a gyermeknap ünneplésekor érkeztünk. Emlékszem, hogy Rahó lakossága nagy örömében egyenesen lóhátról szállított le bennünket. Természetes hát, hogy utána meg mi vettük fel nyeregbe a rahói kisfiúkat, és így mentünk szállásainkra. E rahói gyereknap legszebb emlékeim egyike.

Ezt követően nehéz háborús idők következtek.

„A világháború alatt – mondta – *gyakran találkoztam kárpátaljai katonai alakulatokkal, és mint öreg bajtárs kerestem egykori cimboráimat az ungvári és munkácsi honvédek között. Sokan közülük elestek, ahogyan fivérem is. A sors később elválasztott, de sokszor gondoltam e vidékre, hazámra.*

Igaz, 1933-ban engedéllyel hazajöhettünk fivéremmel együtt. Ő nálam szerencsésebb volt, mert a Bereg vármegyei közigazgatásnál lett gyakornok, később körzeti felelős tisztviselő, végül - aljegyző. Szolgált ő Szolyván és Ilosván is, és soha el sem jött volna innen, ha nem következik be a – [történelmi - *ford.*] – *fordulat.*

Elindultunk Ungváron át Turja-Remetére. Kerestük a múltat, és a jövőben bizakodtunk. Remetén, a templomnál megállítottuk autónkat, és elindultunk körülnézni. Mire visszatértünk, majd az egész falu ott tolongott az autónál és a sofőrtől tudakolta, kik vagyunk. Jól érezhető volt a szeretetet és az odaadás, amellyel körülvettek, kérdés-kérdést követte, míg végül nemcsak a mi szemünk telt meg könnyel, hanem kis híján szem nem marad szárazon. Kérdeztek a felől is, mikor jövünk őket felszabadítani. E kérdések nyugtalanságot ébresztettek bennem, mivel tudtam, hogy elutazásunkat követően velünk semmi nem történik, de féltettem azokat, akik ott maradtak. Igaz, bármennyire akartunk volna tovább maradni, ez nem volt lehetséges, és tovább utaztunk.

Nyugtalanságunk indokoltnak bizonyult, mivel nem sokkal később nyomozást tartottak, és többeket letartóztattak.

Keresztülutaztunk Rákó-Turjavágáson, Beregszászon és Munkácson, de ide is úgy érkeztünk, hogy több embert már lefogott a csendőrség, ezért sietnünk kellett."

Ezt követően Kozma Miklós kormányzó biztos megemlítette a legújabb idők eseményeit is.

„1938. évben az európai helyzet változásával megéreztem, hogy megérett az én drága ruszin népem sorsfordulójának ideje.

Komoly munkába fogtam hát, és 1938 októberétől 1939 márciusáig, minden más ügyet félretéve, csak ezen dolgoztam. Az Úristen megengedte, hogy a felszabadításkor Ungváron tartózkodhattam. Homokon kiléptem az autóból. A honvédekkel mentem tovább, és gyalog tettem meg az utat Ungvárig. Itt nem emelkedtem fel a pódiumra, hanem a nép között elvegyülve néztem az ünnepséget, és beszélgettem az emberekkel, ismerősökkel és ismeretlenekkel. Ez volt életem egyik legszebb napja és a Mindenható kitüntetése munkámért."

A találkozó ideje letelt, a titkár már szólította a következő látogatót, de Kozma Miklós nem tudott szabadulni a reá törő kedves emlékektől. Emlékezetes maradt, amilyen szavakkal találkozónkat zárta.

„Különös, hogy ennyi izgalmas emlék után most az jut eszembe, amikor a Kormányzó úr Őméltósága kegyesen megbízott engem a kárpátaljai föld kormányzásával. Reggelente az első gondolatom az, miért is vagyok itt? Gyakran kérdezgetem magamtól, különösen akkor, amikor Kárpátalja falvait látogatom. Ezen alkalmak során felidézem a múltat, ismerkedem a jelennel és igyekszem a kárpátaljai nép szebb jövőjét építeni."

Eltértem a tárgytól. Igyekszem pontosan, szó szerint átadni, hogy – amennyire lehetséges – visszaadjam azt a tanúságtételt és szeretetet, amellyel a kormányzói biztos beszélt kormányáról. Kozma Miklós, Magyarország egykori belügyminisztere, királyi tanácsos, kiemelkedő gazdasági és politikai státuszok birtokosa, eljött ide, Kárpátaljára. Csak azért jött, hogy a népet elégedetté és Kárpátalját gazdaggá tegye.

Dr. vitéz Gábriel Eugén

E visszaemlékezést dr. Mészáros Pál küldte be szerkesztőségünkbe. A szerző megpróbáltatásairól írtunk lapunk 2012. év végén, 2013. év elején megjelent számainkaban. Ezen anyag mindenekelőtt a doktor úr jószívűségéről árulkodik. Gyermekkorában sok nehézséget kellett átélnie, hiszen a „nép ellenségeinek" gyermeke volt, de emlékiratában csak a jóra emlékszik, amelyet az iskolában kapott, megélt. – szerk.

Iskoláimról és tanáraimról

Most, amikor az életem nagy részét gyakorlatilag leéltem, gyakran elgondolkodom azon, kinek is köszönhetem elért eredményeimet. Magától értetődik, hogy mindenekelőtt Istennek köszönjük, hogy épp ebben a korban születtünk, utána szüleinknek, akiktől, génekszintjén, képességeinket kaptuk.

Szüleimet már említettem, ma pedig tanáraimról szeretnék hálásan szólni, hiszen, tudvalevő, hogy életünk egyharmadát az iskolákban töltjük. Első tanítóm Nágya nagynénim volt (édesanyám nővére,

Murányi János lánya). A nagynéni szelíd és nagyon intelligens nő volt. A gyerekek szerették, hallgattak szavára. Osztályába 1950-ben Jurkuc Irénke nagynénim íratott be. Miután édesanyámat és édesapámat elküldték a Gulágra, ő nevel engem. Nem egy alkalommal, mint a „nép ellenségének gyermekét" gyermekotthonba akartak vinni, de Irén néném (édesapám nővére) kiharcolt magának...

Nos, az első hónapokban az Ungvári 1. Sz. Középiskolába jártam. Emlékszem, amikor első ízben osztottak be naposként, én minden gyereket kiküldtem az osztályból, lemostam a táblát, kinyitottam az ablakokat, és bitangságból összecseréltem a padokban az összes iskolás táskáját. Hogy mi zajlott az órára szóló csengő után! Az egész óra elment azzal, hogy e rendetlenséget rendbe rakják. Ezért egy jókora fülest kaptam, majd átvezettek Pilnik Vira osztályába. Igen kedves és csendes nő volt, de meglátszott rajta, hogy beteges. Nem sokáig tanított engem, de rövidesen én is megbetegedtem.

Télen, amikor mentem át a hídon [az ungvári gyalogoshídon – *fordító*] a hideg szelek jól átfújták csontjaimat, térd fájásaim kezdődtek, míg végül félévnél is hosszabb ideig nyomtam a kórházi ágyat. Nagyon szomorkodtam Vira néni után. Néhányszor megkért, hogy segítsek hazavinni a füzeteket, és megkínált teával, cukorkáva. Felgyógyulásom után megtudtam, hogy ő is reumás beteg volt.

Sorsom eztán egy csodálatos tanítónővel, Gábor Máriával hozott össze. Újra beadtak az első osztályba, de már az 5. Sz. Középiskolába, hogy ne kelljen annyit járnom a hideg gyaloghídon át. Mária néni megszerettette velem a matematikát, a történelmet és a rajzot. Édestestvére, Bakonyi Zoltán képzőművészeti szakkört vezetett, amit Mária tanárnőm ajánlatára kezdtem el látogatni. E jóravaló férfiúról különösen is illik szólnom, mivel magas képzettségű pedagógus, kiváló festő és csodálatos tanár volt. Megtanított bennünket a rajzolás, az akvarell technika, az előtanulmány, a perspektíva, a tájkép és a csendélet alapjaira.

Velem együtt jártak akkor e szakkörbe Soltész István, Másznyuk Iván, Tomcsányi Mihály és más, az ecsetkezelés később ismertté vált mesterei. Mellettük tanultam én is, és munkáim bejárták Kína, Vietnám és Japán kiállításait. Ezen kívül a Szovjetunió Oktatásügyi Minisztériumától oklevelet és ajándékot kaptam.

Egyik alkalommal láttam, amint a másik csoportban a gyerekek szikével vágnak ki furnér darabkákat, és képeket ragasztanak belőlük. Ez felkeltette az érdeklődésemet, és beiratkoztam e szakkörbe, amelyet Torbics Sándor vezetett, s aki később Túrja Remetén kiváló orvosként működött.

Kifaragtam néhány képet. A legnehezebb feladat Vásznyecov *Három hőse* közül az egyik, Popovics Aljosa lovasalak-intarziájának elkészítése volt. Minden munkám végül ott maradt az Úttörők Palotájában. Torbics Sándorral, már orvosokként, hosszú éveken át cimborák voltunk. Zoli bácsival [Bakonyi – *ford.*] együtt ők szerettették meg velem a kézművességet, a szépséget, a precízséget. Neveltetésem azon korszakában e tanárok igen fontos „téglácskát" építettek személyiségembe.

A negyedik osztály után elköszönünk Mária nénitől, és átkerültünk az iskola főépületébe, a mai Petőfi téren. Akkor már épült az új iskola az Ung rakpartján, és bennünket, gyerekeket a szünidőben kisegítő munkásokként alkalmaztak. Az iskolát felépítették, mi pedig 7-ik osztálytól jártunk oda. Szeretettel és hálával emlékezem vissza tanárainkra. Mindenekelőtt osztályfőnökünkre, Priszlupszki Józsefre. Minden szigorúsága mellett igen szívélyes, jó ember volt. Megszerettette velünk a földrajzot, a szülőföldet, és természetvédelemre nevelt. Vele jártunk ki a havasokra, gyalog Nevickére oda-vissza.

A másik, Geraszimovics József úr, kémia tanárunk volt. Úgy tudta előadni az anyagot, hogy mi alaposan megjegyeztük a képleteket, a feladatokat. Tréfálkozott is velünk, de amint a tudományra került sorra, abban már szigorú volt. Aki nem tanulta meg a leckét, az könnyebb megrovásban is részesülhetett.

A harmadik József, avagy Szlávik úr a tornatanárunk volt. Értette a dolgát. Iskolánk nem egyszer elnyerte az első helyet a városi iskolák közötti versenyeken. Osztályunkból és iskolánkból később megyei és ukrajnai bajnokok is kikerültek. Sajnálatos, hogy mindhárom „Józsikánk", ahogy egymás között hívtuk őket, már meghaltak. De mi, az élők, még jól emlékszünk jó tetteikre. Nagyon szerettem a matematikát. Ezen természettudományok – az algebra, a mértan és a trigonometria – érdekeltek a legjobban. Ezért Boldeszkul Nagyezsda és Kricki úrhölgyeknek mondok köszönetet. Érdekes feladatok, a tantárgyi magyarázatok, és leginkább a számolási pontosság eredményezték azt, hogy én az egészségügyben használt pontosságra kezdtem gondolni – márpedig akkor ez csak a sebészet lehetett.

Nem hagyhatom ki a felsorolásból az iskolaigazgató Medvigy Miklós, illetve helyettesét, Dálekij Mikola. Szigorú, de igazságos emberek voltak.

Tanáraim közül emlékszem még a Vakulovics és Popovics fizikusokra, Martin és Timosok nyelvtanárokra. Sokaknak nevére már nem emlékszem, de életművükre igen.

A 9. osztály befejezése után, amikor anyukám hazatért a GULÁG-ról, magához vett engem Munkácsra. Két évig éltem ott. Dolgoztam a Vakok egyesületében, eleinte kisegítőként, majd esztergályosként, villany- és vízvezeték szerelőként, kovácsként és mindenesként, avagy „ahová küldenek". E munkahely sok mindenre megtanított, aminek jó hasznát vettem későbbi életemben. Egy évig művezető is voltam. Dzjamkó gyárigazgató Kijevbe akart küldeni a főiskolára, de mondtam, hogy én csakis orvos

szeretnék lenni.

Esténként, munka után, az 1. Sz. Esti Iskolába jártam, ahol épp Turjanyica Mihály volt az igazgató. Fiával, Misával, Szlivka Jóskával, Lyavinec Natikával és másokkal eredményesen elvégeztük a 10. osztályt. Nagyon jó tanáraink voltak: Kristofóri József kémia-, Lyavinec Magda német nyelv-, Kovács Márta matematika-, Plahotnyik Galina orosz-, illetve Babicsenkó Irén ukrán nyelvtanár.

Sokat kaptam tanáraimtól. Szeretném nekik mindezt hálásan megköszönni. Hogy kinek milyen mértékben sikerült átvenni a tudományt tanáraitól, később mutatkozott meg mindannyink sorsában. A legfontosabb cél azonban az volt, hogy tanáraink olyan becsületes emberekké neveltek bennünket, akik szeretik szülőföldjüket és segítik annak fejlődését.

Dr. Mészáros Pál
Fordította: Riskó Marianna

A fotón (balról jobbra) ülnek Geraszimovics József, Dálekij Mikola, Medvigy Miklós, Priszlupszkij József. A felső sorban balról a harmadik – e sorok írója.

Könyveink Наші книги

Tisztelt Olvasóink, e rovatunkban minden bizonnyal figyelmüket felkeltő könyveket ajánlunk. Mindenekelőtt Bendász István és Dániel atyák könyvét, közölve a nagyra becsült dr. Ortutay Elemér atyának e könyvhöz írt előszavát. Majd néhány sorban az idén Prágában megjelent fotóalbumot mutatunk be. – szerk.

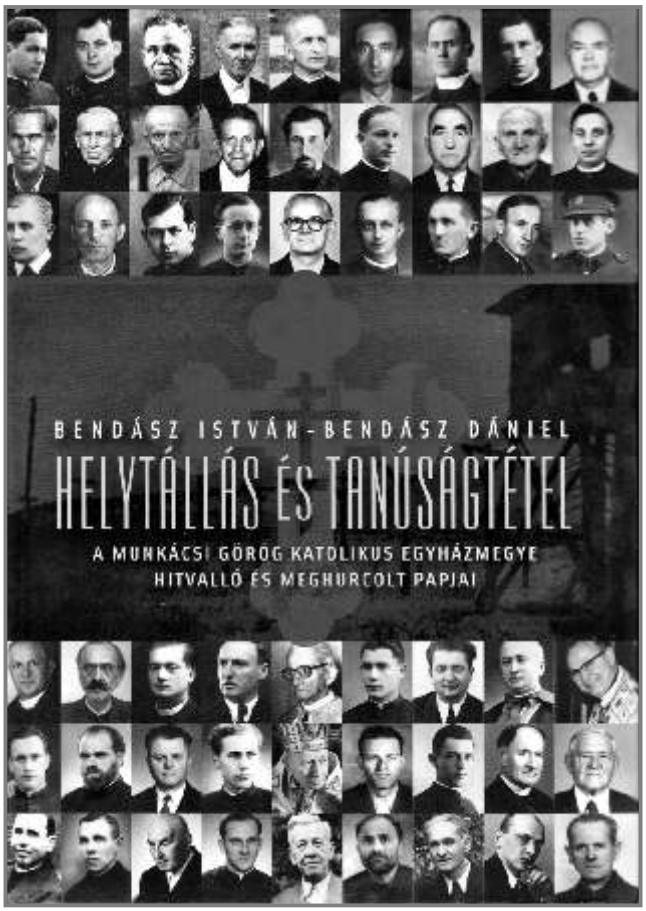

Bendász István, Bendász Dániel: Helytállás és tanúságtétel. A Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye hitvalló és meghurcolt papjai. Budapest: Kairosz, 2014.

Kedves Olvasó! Ha kezedbe veszed ezt a könyvet, talán meghallod az Úr hangját: „Vedd le a saruidat, mert szent ez a hely...”

... melyet e könyv szereplői végigjártak.

Ó, nem hősök ők, és nem akarnak reflektorfényben tündökölni: csak az Úr szőlőjének egyszerű munkatársai, akik lelkiismeretesen és csendes, szerető szavakkal tanítottak és bátorították népünket, Kárpátalja népét: emberek, testvéreink, fel a fejjel, ne féljetek! Hisz halk léptekkel mindig közöttünk jár az Úr, és nem hagy el minket soha.

... De jött az 1949-es esztendő. Százan és ezren néztek fel a keresztre, és így imádkoztak: Uram, miért hagytál el minket?

Az Ószövetségben olvassuk, hogy az Úr nem hagyta cserben választott népét, a zsidó népet, és mindig küldött nekik prófétákat, akik bátorították, tanították és a kétségbeeséstől megmentették őket.

A börtönből és a lágerekből hazatért papok voltak ezek a próféták? Ezt így pontosan nem tudom meghatározni, de 1956-ban, amikor hazatértünk. valami megváltozott: a légkör vagy a szemek csillogása?

Valami csodálatos erő költözött belénk, mert nem

féltünk a jövőtől. Igaz, testünket kicsit megtörték, de a lelkünk erős maradt; igaz, templomainkat elvették, de hitünket nem törték meg.

Minket nem sodorhat el a Sors, hisz Ő, az Úr velünk van a világ végezetéig.

Helytállás és tanúságtétel – ez volt a jelszavunk már akkor is, és ennek dokumentuma kíván lenni ez a könyv. Megingathatatlan igazságot fogalmaz meg e könyv utószavában Szabó György, a munkácsi egyházmegye irodaigazgatója, amikor azt írja: ha valaki kész életét feláldozni azért, amiben hisz, és amire felesküdött... az ilyen embernek hitele van: szavának súlya van, és lehet benne bízni.

Bátran nemet mondani, és hitünket, meggyőződésünket – akár életünk árán is – megvallani... Most már mindenki megértette, ez volt a tét, amiért érdemes volt papjainknak a meghurcoltatás minden keservét vállalni.

Erről a hősies helytállásról, és bátor tanúságtételről szól ez a könyv, melynek kéziratát szerzője, Bendász Dániel pár nappal pappá szentelése után adta át nekem. Talán neki is eszébe jutott akkor az a kép, melyre Bacsóka Pál atya hívja fel a figyelmünket bevezető soraiban: a máriapócsi oltártérben látható nagyméretű falfestmény, melynek egyik oldalán Kárpátalja népe vonul fel, hogy hódoljon a Szűzanya és a gyermek előtt...

...És amikor átöleltem a könyv szerzőjét, az általam nagyon szeretett jóbarátot és tanítványt, átvettem a kéziratot – álom volt- vagy valóság? –, a könnyek, melyek az ő szemében csillogtak, mintha beszéltek volna: „ígérem, hogy hozzájuk hasonlóan, akikről e könyv szól, én is hű szolgája leszek Istennek és Kárpátalja népének."

Ámen, ámen... úgy legyen, kedves Dániel atya!

Ungvár, 1993. szeptember 20.

dr. Ortutay Elemér
aranymisés áldozópap

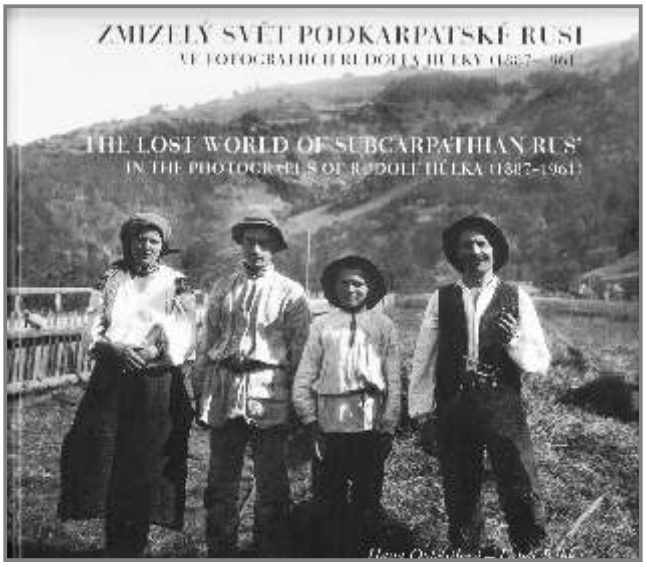

Opleštilová Hana, Babka Lukáš: Zmizelý svět Podkarpatské Rusi ve fotografiích Rudolfa Hůlky (1887–1961). Kárpátalja eltűnt világa Rudolf Hulky fényképein. (1887-1961) Praha: Národní knihovna České republiky – Slovanská knihovna, 2014.

Kárpátalja eltűnt világa Rudolf Hulka fényképein (1887-1961). E csodálatosan illusztrált kiadvány Prágában jelent meg, és minden bizonnyal felkelti olvasóink figyelmét. Rudolf Hulka fényképeit, amelyeket a közismert Szláv Könyvtárban őriznek, Oplestyilova Hanna és Babka Lukas rendezték sajtó alá, feltárva nemcsak a fényképész életét, hanem a 20-30-as évek Kárpátaljáról készült fotói dokumentális hitelességét is. A leginkább figyelemre méltók az egyedülálló, majd százéves színes fotók. Az album külön érdekessége, hogy előszavát az ismert amerikai könyvismertető, Edvard Kasinec írta, aki maga is ruszin származású.

Kiadja
az Országos Ruszin Önkormányzat
Felelős kiadó: Kramarenko Viktor

A szerkesztőbizottság tagjai:
Dr. Káprály Mihály - felelős szerkesztő
Szónoczky János Mihály - főszerkesztő
Manajló András - művészeti szerkesztő
Riskó Marianna - szerkesztő
Szkiba Irén - szerkesztőségi titkár
A szerkesztőség címe:
1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b.
Tel./Fax: (06-1) 468-2636
E-mail: ruszin.onkormanyzat@gmail.com
http://ruszin.com
Nyomdai munkálatok: AMG experts Bt.
A lapban megjelent cikkek bármilyen felhasználásánál a „Ruszin Világ"-ra hivatkozni kell.

Выдає:
Вседержавноє Русинськоє Самосправованя
Отвічателный выдаватель: Віктор Крамаренко

Члены редакциіï:
Др. Михаил Капраль - отвічателный редактор
Янош Мигаль Соноцкі - главный редактор
Андрій Манайло - умілський редактор
Маріанна Рішко - редактор
Ірина Скиба - секретарь
Адрес редакції:
1147 Будапешт, улиця Дёрмот 85/б.
Тел./Факс: (06-1) 468-2636
Е-маіл: ruszin.onkormanyzat@gmail.com
http://ruszin.com
Друк: AMG experts Bt.
При передрукови посилати ся на "Русинськый Світ"

ISSN: 1785-1149

Egy példány eladási ára: 600 Ft.